

Een leven lang verbonden met Vlieland en de zee

Interview met Ton Pronker

Zijn voorouders kwamen van Vlieland en Terschelling, zijn grootvader was de laatst overlevende kapitein van de Groote Zeilvaart. Zelf zeilde hij alleen rond de wereld, schrijft historische boeken en woont nu alweer 38 jaar op Vlieland. Een interview met een bevlogen man.

ANTJE EHRENBURG

Op een mooie dag in oktober heb ik een afspraak met Ton Pronker (1925) bij hem thuis. Zijn eigenhandig gerestaureerde huis is het oudste in de Dorpsstraat op Vlieland (uit 1637). Het staat vol boeken, historische kaarten, scheepsmodellen en schilderijen van zeilschepen. Stapels op zijn bureau geven aan dat Ton volop bezig is met historisch onderzoek. De beschrijving van zijn zeilreis rond de wereld "In 't kielzog mijner voorvaderen" (in vijf dikke delen) is pas gereed-gekomen, maar klaar is Ton nooit. Er zijn altijd nog historische gegevens die uitgewerkt moeten worden.

Varen in het bloed

Zijn eigen voorouders kwamen in de 17e eeuw vanuit Noord-Holland op Terschelling en Vlieland terecht. In de Gouden Eeuw bloeide daar immers de zeilvaart en handel. Zijn grootvader was kapitein op het barkschip "Amicitia" dat met lading over de wereldzeeën zeilde, totdat het in 1903 bij Bordeaux in vlammen opging. Dat betekende voor hem het einde van de zeilende vrachtvaart, en opa Pronker werd in Haarlem directeur van een binnenlandse stoomvaart maatschappij. Opa van moeders kant voer als kapitein in Indië, was in 1900 teruggekeerd en van 1901-1917 burgemeester van Vlieland. Ton kwam als kind al op Vlieland bij opa Pronker. Daar is ook de liefde voor het zeilen ontstaan, want met opa ging hij in een schouw het Wad op (dat toen nog Zuiderzee heette!). Ton ging na de oorlog aan het werk bij de Stoomvaart Maatschappij Nederland. Zoals opa begin 20e eeuw de neergang van de zeilvaart had meegemaakt, maakte Ton eind jaren 50 het einde van het stoomtijdperk mee. Daarna had hij jaren een leidinggevende functie bij Hoogovens.

Actief voor de Wadden

Halverwege de jaren 60 waren er plannen om het Wad bij Ameland in te polderen. Ton las een oproepje van een tegenstander en sloot zich aan. Dat mocht nooit gebeuren! Hij was aanwezig bij de oprichting van de Waddenvereniging en werd actief. De vereniging groeide begin jaren 70 explosief en had veel invloed in politiek Den Haag. Ton was voorzitter van 1969 tot 1975.

Oost-Vlieland gezien vanaf Vuurboetsduin, schoolplaat uit 1911. Tekening: Hart Nibbrig

Het waren de jaren dat hij enorm veel werk verzette. In 1975 kocht hij zijn huis op Vlieland. In 1981 stopte Ton bij Hoogovens en vestigde hij zich permanent op Vlieland.

Zeilen langs verre kusten

Het zeilen bleef hem trekken en zo maakte Ton in de jaren 1985-1988 in zijn eentje een zeiltocht rond de wereld in de "Kaap Bol IV". De naam van het schip is afgeleid van het hoogste duin ten oosten van de Badweg op Vlieland. Hier stond van oudsher een baken voor zeevaarders. Op zijn zeiltocht over de oceanen deed hij vele havens en eilanden aan. Hij verkende tropische kusten en binnenlanden te voet, vaak in het voetspoor van ontdekkingsreizigers als Abel Tasman, en schrijvers als Slauerhoff, Stevenson en Melville. Zo hadden al zijn reizen een historische context. Ook zeilde hij geregeld naar de Oostzee, langs de Noorse kust en naar Spitsbergen. Toen hij 81 jaar was zeilde hij nog eenmaal naar de Oostzee voor historisch onderzoek naar de binding tussen Vlieland en Riga en Danzig. Nu ligt zijn schip te koop.

Vlieland is veranderd

Op Vlieland is veel veranderd, zowel landschapelijk als sociaal. Toen Ton klein was zwierf hij in de zomervakantie alleen over het eiland. De duinen waren veel kaler met overal konijnen. Samen met opa raapte hij meeuwen-eieren, dat deed iedereen in die tijd. De dennen waren pas geplant en kniehoog. De Postweg was een zanderig karrenspoor. Hij liep helemaal alleen naar het Eijerlandse Gat en terug, 40 kilometer op één dag. Nu worden er autotochten voor toeristen georganiseerd en hebben mensen paaltjes nodig om niet te verdwalen. Ook het dorp is veranderd. Leefden de mensen op

Vlieland vroeger van varen, vissen en kleine ambachten, nu is het toerisme leidend geworden. Ton ziet veel maatschappelijke ontwikkelingen met lede ogen aan, maar beseft dat hij ze niet kan tegenhouden. Op Vlieland was hij jarenlang actief voor de Cultuur Historische Vereniging en het Museum Tromp's Huys. In 2006 stelde Ton een grote tentoonstelling samen over de schrijver/dichter /scheepsarts Slauerhoff, neef van zijn vader, die ook zijn wortels op Vlieland had.

Nog jaren werk

Zijn huis ligt vol met tijdschriften (o.a. DUIN), historische boeken, bijzondere zeekaarten en maritieme schilderijen. Hij praat heel nuchter over de ziekte die hij heeft en dat het leven eindig is. Wat er na zijn dood met zijn huis, collecties en archief gaat gebeuren weet hij niet. Zijn kinderen hebben niet echt interesse in al zijn materiaal. Eigenlijk lijkt hij er ook helemaal niet zo mee bezig. Hij heeft het veel te druk met historische gegevens uitzoeken en opschrijven, er ligt nog voor jaren werk...

Nieuwsgierig geworden naar de publicaties van Ton Pronker en de Vlielandse historie? Bezoek dan Museum Tromp's Huys of de websites: <http://www.maritiemeschrijvers.nl/schrijvers.aspx?sch=4> <http://www.chv-vlieland.nl/tien-eeuwen/> <http://www.trompshuys.nl/index.php>

Naschrift: Ton F.J. Pronker is op 24 januari 2014 overleden. Dit artikel dragen wij daarom als een 'In memoriam' aan hem op.

ANTJE EHRENBURG IS ZELFSTANDIG ECOLOOG, REDACTIESECRETARIS VAN DUIN EN KOMT REGELMATIG OP VLIELAND

Ton Pronker, thuis op Vlieland. Foto: archief Ton Pronker